

**PENTRU CA SĂ SE DEA LOR CUMPĂTARE ȘI ROADĂ PÂNTECELUI
SPRE FOLOS, DOMNULUI SĂ NE RUGĂM!
CUPLUL CĂSĂTORIT, FAMILIA ȘI ROADELE PÂNTECELUI PRECUM SE
REFLECTĂ ÎN SLUJBA BIZANTINĂ A NUNȚII**

ISTVÁN IVANCSÓ*

SUMMARY. *So that They Will Be Given Measure and Offspring to Their Womb, Let Us Pray to the Lord! The Married Couple, Family and Offspring of the Womb as it Is Revealed in the Byzantine Wedding Ceremony.* In our secularized world, in today's society which seems to lose its own values, it is very essential to talk about marriage, family and offsprings. The church makes an effort to present the ideal, tries to complement human weakness, wants to strengthen it with the descent of divine mercy. Nowadays, when more couples break off their marriage during a year than marry even in the Christian called Hungary, the help of the church is particularly important. On the one hand it has determined and engraved the triple viewpoints of marriage on its believers' heart since ancient times: the acceptance of mutual affection, each other's helping, and offsprings. However it is true that these three aspects did not appear always and everywhere in the same order. On the other hand the Byzantine church prays for the inseparability and irrevocability of the married couple in its marriage ceremony; for the cleanness of their marriage (which certainly does not mean keeping maiden innocence bodily but preserving moral purity); for the importance of the family; for the abundant offsprings. Of course, meanwhile the church teaches its believers. Next, we wish to present the above mentioned aspects through the analysis of the Byzantine Church's marriage ceremony. Our analysis, of course, is not a simple text analysis: it does not simply follow the course of the ceremony but it would like to provide a theological synthesis. We add the ceremony of "the new wife's initiation" to the two big parts – "engagement and coronation" - of the marriage ceremony, which is a Hungarian Greek Catholic peculiarity. From our analysis it can be seen how "serious" the texts of our church, they do not belong to the "easy genre". It is justified due to the many scriptural quotations the prayers contain on the one hand. On the other hand it can be seen from the fact that our liturgical texts are laced with the ideas from the teaching of the Church. Apostle St. Paul calls the spouses affection "a great mystery" comparing it to Christ's love towards the Church. It is declared at each marriage ceremony: a stable text that cannot be changed, as an apostolic reading. It would be good if it accompanied each just married couple's life steadily!

* Prof. univ. dr., *Szent Atanáz* Görögkatolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza; ivancsoi53@gmail.com

Keywords: *marriage, engagement, coronation, family, offsprings, Greek Catholic Church, blessing*

REZUMAT. *Pentru ca să se dea lor cumpătare și roadă pântecelui spre folos, Domnului să ne rugăm! Cuplul căsătorit, familia și roadele pântecelui precum se reflectă în slujba bizantină a nunții.* În lumea noastră secularizată, în societatea de azi care pare să își piardă valorile, este esențial să vorbim despre căsătorie, familie și urmași. Biserica face efortul de a prezenta idealul, încearcă să contrabalanseze slăbiciunile omenești, dorește să ne întărească prin pogorârea harului divin. În zilele noastre, când mai multe cupluri divorțează decât se căsătoresc pe parcursul unui an, chiar și în Ungaria creștină, ajutorul Bisericii este și mai important. Pe de o parte, ea a hotărât și a sădit în inimile credincioșilor încă din timpurile antice perspectiva triplă asupra căsătoriei: acceptarea afecțiunii reciproce, ajutorul dat celuilalt și urmașii. Totuși este adevărat că aceste trei aspecte nu au apărut întotdeauna și peste tot în aceeași ordine. Pe de altă par, Biserica bizantină se roagă pentru păstrarea inseparabilității și irevocabilității căsătoriei; pentru puritatea căsătoriei lor (care, evident, nu se referă la păstrarea fecundității, ci la păstrarea purității morale); pentru importanța familiei; pentru bogăția urmașilor. Desigur, toate acestea în timp ce Biserica îi învață pe credincioși. Mai apoi, dorim să prezentăm aspectele menționate mai sus cu ajutorul unei analize asupra ceremoniei căsătoriei în Biserica Bizantină. Analiza noastră nu este doar o analiză pe text: nu prezintă doar etapele ceremoniei, ci dorește să ofere o sinteză teologică. Adăugăm ceremonia „inițierii noii vieți” celor două părți mari – „logodna și încoronarea” – ale ceremoniei căsătoriei, care este o particularitate a Bisericii Greco-Catolice maghiare. Din analiza noastră, se poate vedea cât de „solemne” sunt textele Bisericii noastre, ele nu aparțin „genului ușor”. Aceasta se justifică prin multitudinea de texte scripturale pe care le conțin rugăciunile, de pe o parte. Pe de cealaltă parte, se justifică prin faptul că textele noastre liturgice se întrepătrund cu ideile din învățăturile Bisericii. Apostolul Sf. Pavel denuște afecțiunea soților „un mare mister”, comparând-o cu iubirea lui Hristos pentru Biserica. La fiecare ceremonie de căsătorie, se spune: un text fix care nu poate fi modificat, pe post de lectură apostolică. Ar fi bine dacă fiecare cuplu proaspăt căsătorit l-ar urma în viață!

Cuvinte cheie: *căsătorie, logodnă, încoronare, familie, copii, Biserica Greco-Catolică, binecuvântare.*

1. Introducere

În lumea secularizată, în societatea noastră care își pierde din ce în ce mai mult valorile sale este foarte important să vorbim despre nuntă, familie și roadele pântecelui. Încă din timpurile străvechi Biserica se străduiește să prezinte

aspirațiile, să completeze slăbiciunile umane respectiv să le întărească prin rugăciunea cu stăruință pentru coborârea grației divine.

În zilele noastre, când chiar și în Ungaria, cunoscută ca țară creștină, în decursul unui an se desfac mai multe căsătorii civile decât cele care se încheie, ajutorul Bisericii are o importanță specială. Pe de o parte, încă din timpurile străvechi ea formulează și întipărește în sufletele credincioșilor săi scopul triplu al nunții: dragoste reciprocă, sprijinul reciproc și acceptarea roadelor pântecelui. Este adevărat că acestea nu au existat întotdeauna și în toate locurile în această ordine. Pe de altă parte însă, Biserica bizantină se roagă la slujba nunții pentru inseparabilitatea noilor soți și caracterul indisolubil al căsătoriei, puritatea căsniciei, importanța familiei și pentru roadele pântecelui și prin aceasta le oferă această învățătură membrilor săi.

În cele ce urmează ne propunem să elucidăm aceste aspecte pe baza slujbei nunții Bisericii bizantine.

2. Inseparabilitatea soților, indisolubilitatea căsătoriei

Un element esențial al nunții creștine este *irevocabilitatea*. Pentru aceasta membrii cuplului care se va cununa – conform tradițiilor maghiare străvechi – depun și jurământ: „jur că nu te părăsesc până la moarte, nici să nu te repudiez”. În același timp Biserica este conștientă de slăbiciunile umane, de aceea vine imediat în ajutorul noului cuplu cununat, dându-le binecuvântare prin preot: „Pe care Dumnezeu i-a unit, omul să nu-i despartă, în numele Ț Tatălui și Ț al Fiului și Ț al Sfântului Spirit”. Iată că și din acest motiv este important că în Biserica bizantină slujitorul sacramentului cununiei este preotul și logodnicii, acest sacrament neconferind-se unul altuia, ca în Biserica occidentală.

Slujba noastră prezintă pe trei nivele ajutorul pe care Biserica pe care îl oferă soților pentru ca să se mențină în vecii vecilor căsătoria lor. Deci biserica *binecuvântează* noul cuplu.

[1.] Izvorul binecuvântării cununiei provine din *învățătura Evangheliei* a revelației divine: Isus cu ocazia nunții din Cana – prin prezența Sa – a binecuvântat noul cuplu. Slujba noastră nu încetează să facă referire la aceasta. Aceasta este prezentă nu numai prin citirea pericopei slujbei (Ioan 2,1-11 – care la noi este unică, și nu la alegere, ca în Biserica occidentală!), ci și prin faptul că la acest pasaj din Evanghelie se face referire de șase ori. În cea parte a ecteniei mari care a fost adăugată, care se referă la miri, preotul se roagă astfel încă la a doua cerere: „Pentru ca să fie binecuvântată nunta aceasta, ca și aceea din Cana Galielii,

Domnului să ne rugăm”. După aceea în prima mare rugăciune preotul spune mai întâi sub forma afirmației despre Isus: „pentru negrăitul Tău dar și multa bunătate, ai venit în Cana Galileii și nunta care era acolo ai binecuvântat-o”. După aceea tot în această rugăciune spune și sub forma cererii: „Însuți, Stăpâne Preasfinte... precum acolo și aici, fiind de față cu ajutorul Tău cel nevăzut, + binecuvintează nunta aceasta”. În prima rugăciune de după Evanghelie preotul continuă tot această idee: „Doamne Dumnezeu nostru, Care în purtarea Ta de grijă cea de mântuire, ai binevoit în Cana Galileii a arăta nunta cinstită prin venirea Ta, Însuți și acum pe robii Tăi aceștia (N), pe care ai binevoit a-i însoți unul cu altul, păzește-i în pace și bună înțelegere”. În rugăciunea de după luarea cununiilor se roagă tot pentru binecuvântare în timp ce binecuvintează și el noul cuplu: „Doamne, Dumnezeu nostru, Care ai venit în Cana Galileii și nunta de acolo ai binecuvântat-o binecuvintează și pe robii Tăi aceștia, care cu purtarea Ta de grijă s-au însoțit prin unirea nunții”. În cele din urmă la otpust preotul cere binecuvântare de la Cristos – „Cel ce cu venirea Sa în Cana Galileii a arătat nunta cinstită” – asupra celor care sunt deja noi soți. – Iată, Biserica bizantină dorește să ofere astfel de ajutor serios membrilor săi care se însoțesc prin unirea nunții, pe baza învățaturii revelației, celei a Noului Testament!

[2.] Însă indisolubilitatea căsătoriei este atât de importantă încât Biserica se reîntoarce până la rădăcini, la descrierea creației omului în *Vechiul Testament* (Geneza 2,18-24). Astfel se străduiește să pună accent pe arhetipul, prototipul căsătoriei: baza acesteia este nu doar decizia umană, ci intenția divină. În prima mare rugăciune a slujbei preotul prezintă imediat faptul că primul cuplu căsătorit a fost binecuvântat de către Dumnezeu: „Dumnezeule cel preacurat și Ziditorule a toată făptura, Care din iubirea Ta de oameni ai prefăcut coasta strămoșului Adam în femeie și i-ai binecuvântat pe dânsii”, după care tot în această rugăciune pune accent din nou pe acest lucru: „și vor fi amândoi un trup... și pe care i-a unit Dumnezeu omul să nu-i despartă”. Deci apare și scopul major al binecuvântării: să ajute noul cuplu căsătorit ca ei să rămână pe calea indisolubilității căsătoriei. Mai mult decât atât, a doua mare rugăciune a preotului scoate în evidență din nou aceeași învățătură a Vechiului Testament, citând cuvintele lui Dumnezeu: „Nu este bine să fie omul singur pe pământ să-i facem lui ajutor dintr-însul; și luând una din coastele lui, i-ai zidit femeie... și pe care Dumnezeu i-a unit, omul să nu-i despartă”.

[3.] La nivelul trei apare activitatea *Bisericii* de împărtășire a binecuvântării, care – dacă din partea celor care o primesc există intenția primirii și condițiile valabile – este întotdeauna un act ce mijlocește daruri. Aceste faze au

fost enumerate deja la punctul [1.] în legătură cu binecuvântarea lui Cristos dată la nunta din Cana.

Însă încă mai există și alte pasaje ale slujbei care mijlocesc, respectiv cer binecuvântare. După ce în cea de a doua mare rugăciune a preotului preotul a citat porunca lui Dumnezeu cu privire la indisolubilitatea căsătoriei, el cere: „Și acum, Stăpâne Doamne, Dumnezeul nostru, trimite harul Tău cel ceresc peste robii Tăi aceștia (N)”, și după aceea continuă cu șirul binecuvântărilor. Preotul amintește o serie a soților din Vechiul Testament care au fost binecuvântați de către Dumnezeu, și cere ca și noul cuplu căsătorit să fie la fel binecuvântat. Rugăciunea spune chiar și scopul binecuvântării: „ca să viețuiască după voia Ta”, întrucât scopul lui Dumnezeu este să nu se desfacă unirea căsătoriei, ci să rămână pentru vecii vecilor. De aceea este foarte important că în ultima parte a aceeași rugăciuni se rostește către Dumnezeu: „Dă-le lor roadă pântecelui, prunci buni și bună înțelegere sufletească și trupească”. După aceea preotul se roagă astfel în numele Bisericii apropiindu-se de punctul culminant al slujbei, în rugăciunea de dinainte de cununare, ce constituie un element esențial al încheierii căsătoriei: „Stăpâne, întinde mâna Ta din sfântul Tău locaș și unește pe robul Tău (N) cu roaba Ta (N), pentru că de către Tine se însoțește bărbatul cu femeia. Unește-i pe dânșii într-un gând, încununează-i într-un trup, dăruiește-le lor roadă pântecelui, dobândire de prunci buni”.

Totodată însă nu numai astfel de cereri exprese de binecuvântare se găsesc în cadrul slujbei, ci acestea se regăsesc și în mod indirect. Încă la partea adăugată la marea ectenie, prima cerere sună chiar în această formă: „Pentru robii lui Dumnezeu (N), care acum se însoțesc unul cu altul prin taina nunții, și pentru mântuirea lor Domnului să ne rugăm”. La ectenia cea stăruitoare în mod similar: „Încă ne rugăm pentru mila, viața, pacea, sănătatea, mântuirea, paza, iertarea și lăsarea păcatelor robilor Tăi (N)”.

3. Rodnicia și neprihănirea căsătoriei

Scopul important al căsătoriei este *rodnicia*. Cuplul se căsătorește ca să aibă copii. Însă în slujba nunții Bisericii bizantine *cumpătarea* în căsătorie este amintită de mai multe ori. La prima vedere acest lucru poate fi surprinzător, deoarece cele două părți nu de aceea își leagă viețile ca să o petreacă în feciorie fără de prihană. În cadrul căsătoriei este importantă și relația trupească. Mai mult decât atât – după cum vom vedea imediat –, aceasta este și condiția de bază a deschiderii față de rodnicie.

[1.] Dacă examinăm atent în cadrul slujbei textul acelei rugăciuni care se rostește înainte de luarea cununilor de pe cap, găsim soluția. Biserica nu cere din

partea noilor soți ca ei să trăiască în înfrânare completă, ci cere de la Dumnezeu să îi ajute ca să rămână căsătoria lor curată, neștirbită, sănătoasă: „Arată nunta lor cinstită, ferește patul lor neîntinat. Binevoiește să-și petreacă viața lor fără prihană. Și-i învrednicește pe dânșii să ajungă bătrâneți fericite, cu inimă curată împlinind poruncile Tale”. Fără îndoială este extrem de important să ne rugăm ca să primim putere pentru a păstra neprihănirea în căsătorie, învingând toate ispitele care ar duce la știrbirea fidelității conjugale sau chiar la adulter.

În lumina acestora se înțelege că la marea ectenie sunt rostite chiar două cereri referitoare la aceasta. Una dintre ele exprimă mai pe larg ceea ce cere pentru cei ce se vor uni în căsătorie: Pentru ca să li se dea lor viață cumpătată și naștere de prunci buni spre folos, Domnului să ne rugăm!”. Cealaltă sună simplu astfel: „Pentru ca să li se dăruiască lor bucuria nașterii de prunci buni și purtare fără de prihană în viață, Domnului să ne rugăm!”.

[2.] Cea de a doua mare rugăciune a slujbei se reîntoarce la acel izvor de unde provine neprihănirea. Dumnezeu este Cel care ne poate da ajutor pentru ca soții să-și trăiască viața într-o astfel de neprihănire, care respectă legile lui Dumnezeu și nu lasă stricăciunea căsătoriei. Această rugăciune sună astfel: „Binecuvântat ești Doamne, Dumnezeul nostru, sfințitorul nunții celei tainice și preacurate și legiutorul nunții celei trupești, păzitorul nestricăciunii și chivernisitorul cel bun al celor al celor de trebuință vieții”. Deci, El este cel Care ne dă viața conjugală fără de prihană.

Se face referire indirectă la neprihănirea căsătoriei în penultima mare rugăciune. Și acest text este foarte important datorită faptului că este la plural, deci se referă la ambii soți: „Binecuvintează intrările și ieșirile lor. Înmulțește cu bunătăți viața lor. Primește cununile lor în împărăția Ta, păzindu-i curați, fără prihană și neasupriți în vecii vecilor”. Însă faptul că la slujba consacării nevestei noi rugăciunea specifică doar importanța neprihănirii noii soții reflectă ceva din modul de gândire din antichitate: „Însuți, Stăpâne Preasfine binecuvintează + această roabă a Ta (N) și împodobește capul ei cu podoabă plăcută Ție, ca trăind după poruncile Tale și desăvârșindu-se în toate virtuțile să se păstreze neprihănită împreună cu soțul ei pe care Tu i-ai dat, și să aibă viață veșnică”.

4. Importanța familiei

Slujba nunții Bisericii bizantine atrage atenția și asupra importanței *familiei*. În mod interesant însuși cuvântul „familie” se găsește o singură dată, când preotul cere „binecuvântare familială” asupra noilor soți. Însă când se

citează persoanele și evenimentele Vechiului Testament, în spatele acestora se află întotdeauna și aspectul familiei, întrucât în Vechiul Testament familia a fost foarte importantă. Și cu cât a fost mai numeroasă o familie, cu atât a avut mai mult prestigiu.

În lumina acestora slujba noastră prezintă pe de o parte astfel de persoane care s-au căsătorit și din căsătoriile lor s-au născut copii. Ei sunt puși ca exemple, cerând ca Dumnezeu să binecuvânteze în mod similar și noul cuplu căsătorit cu copii. Pe de altă parte rugăciunea slujbei cere ca Dumnezeu să păzească noii soți precum i-a păzit pe persoanele dragi înaintea Lui.

[1.] Înainte de toate se fac multiple referiri la primul cuplu, Adam și Eva. Unirea lor reprezintă arhetipul căsătoriei. Dumnezeu i-a dăruit unul altuia. Totodată le-a și dat porunci, cu care a întemeiat bazele familiei în lumea pământească: „Creșteți și vă înmulțiți și stăpâniți pământul”. Întrucât deja și noul cuplu formează o nouă familie, învățătura Sfintei Scripturi este valabilă pentru ei: „căci pentru aceasta va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va uni cu femeia sa și vor fi amândoi un trup, și pe care i-a unit Dumnezeu omul să nu-i despartă”, să întemeieze o nouă familie.

După aceea urmează amintirea a cinci soți din Vechiul Testament. Avraam și Sarra au fost binecuvântați de Dumnezeu astfel că au primit fii și pe Avraam l-a făcut tată a multor neamuri. Lui Isaac i-a dăruit-o pe Rebeca și a binecuvântat născutul ei. I-a însoțit pe Iacov cu Rahela și din căsătoria lor a arătat doisprezece patriarhi. A însoțit pe Iosif cu Asineta și le-a dăruit lor ca roade ale căsătoriei lor pe Efraim și pe Manase. În cele din urmă la limita dintre Vechiul și Noul Testament rugăciunea amintește pe Zaharia și pe Elisabeta, asupra cărora Dumnezeu și-a revărsat darul și l-a ales pe fiul lor ca înaintemergătorul. Cealaltă mare rugăciune mai amintește, în afară de aceștia, pe Moise și Semfora, și pe Ioachim și Ana.

[2.] În cadrul slujbei sunt amintite și alte personaje din Vechiul Testament (Noe, Ioná, sfinții trei tineri, Enoh, Sem, Ilie), și încă alte persoane (fericita Elena, sfinții patruzeci de mucenici). Însă dintre aceștia din punctul de vedere al familiei important este Noe, pentru că el, respectiv familia sa a supraviețuit potopul, ca să se continue arborele genealogic al omenirii.

5. Aspectul rodului pântecelui în slujba nunții

Scopul important al căsătoriei creștine este și deschiderea spre *rodnicie*, respectiv acceptarea acesteia. În slujba nunții Bisericii bizantine găsim numeroase referiri și la aceasta.

[1.] Bineînțeles pe primul loc și aici trebuie să fie preluarea *învățăturii enunțate prin revelație*, respectiv utilizarea acesteia. Și într-adevăr este așa, întrucât deja prima mare rugăciune a preotului citează porunca lui Dumnezeu din povestirea creației omului, cea pe care a dat-o pentru prima dată omului: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul”. Aceasta este porunca universală, nerespectarea căreia face și azi căsătoria creștină nulă. Aceeași rugăciune face referire și la binecuvântarea primită la nunta din Cana datorită prezenței lui Isus, pe baza căreia „se face însoțirea cea după Lege și nașterea de prunci dintr-înșă” este după voința lui Dumnezeu.

[2.] *Rugăciunea Bisericii* este la fel de importantă, în care preotul intermediază între Dumnezeu și noii soți. Înainte de toate în marea ectenie cere ca „să se veselească ei la vederea fiilor și a fiicelor lor”. Slujba prezintă și o imagine superbă din Sfânta Scriptură. Se cere ca noii soți să-și poată vedea copii lor precum măslinul bătrân este înconjurat de noi mlădițe. Acest lucru nu se regăsește numai în textul psalmului cântat în timpul intrării în biserică: fiii tăi să fie astfel și atât de mulți, „ca niște vlăstare tinere de măslin, împrejurul mesei tale”, ci și într-o rugăciune a preotului. Preotul se roagă astfel pentru noii soți: „Să vadă pe fiii fiilor lor, ca niște mlădițe tinere de măslin împrejurul mesei lor”. Aici se potrivește și acea rugăciune a preotului, care se rostește către Dumnezeu cu ocazia consacrării noii neveste: „să ți se dea ca împreună cu soțul tău să vezi fiii fiilor tăi până la neamul al treilea și al patrulea împreună cu soțul tău în pace și fericire”.

În rugăciunea Bisericii rodul pântecelui este amintit încă de mai multe ori. Înainte de toate, rugăciunea preotului cere viață pașnică, lungime de zile, înțelepciune, dragoste unuia către altul întru legătura păcii. După aceea se cere „seminție cu viață îndelungată” pe lângă binecuvântarea căsătoriei și bună înțelegere trupească și sufletească. La cererea roadelor pântecelui este important felul de a fi al urmașilor. De aceea, pe lângă viața îndelungată și creșterea în vârstă și în credință rugăciunea epicletică a preotului cere și „seminție evlavioasă”, ca un element esențial al slujbei nunții. O altă rugăciune în schimb se rostește pentru ca Dumnezeu să dea noilor soți pe lângă binecuvântarea căsătoriei și „bucurie în cadrul seminției evlavioase”.

6. Concluzii

Chiar și din această scurtă analiză a slujbei nunții bisericii bizantine reiese bogăția conținutului de idei a acesteia referitor la indisolubilitatea căsătoriei, neprihănirea căsniciei, importanța familiei și acceptarea roadelor pântecelui. Și

PENTRU CA SĂ SE DEA LOR CUMPĂTARE ȘI ROADĂ PÂNTECELUI SPRE FOLOS, DOMNULUI SĂ NE RUGĂM!

acest lucru se realizează de către Biserica noastră – în mod obișnuit – cu ajutorul unor texte „grele”. Pe de o parte se bazează pe învățătura primită prin revelație, cu multe referiri la Sfânta Scriptură. Pe de altă parte, Biserica combină învățătura sa în rugăciunile sale, în textele slujbelor sale.

Ca o însumare poate nici nu s-ar putea spune nimic mai frumos despre căsătorie decât cele scrise de către Sfântul Apostol Pavel, care sunt întotdeauna citite în cadrul slujbei nunții în Biserica bizantină: „Pentru aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va uni cu femeia sa și vor fi amândoi un trup. Taina aceasta mare este, iar eu zic în Hristos și în Biserică. Deci dar și voi, fiecare așa să-și iubească femeia sa, ca pe sine însuși, iar femeia să se teamă de bărbat” (Efeseni 5,31-33).